

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

РЕШЕНИЕ № 16

София, 19 октомври 1999 г.

Конституционният съд в състав:

Председател: Живко Сталев

Членове: Цанко Хаджистойчев
Станислав Димитров
Неделчо Беров
Димитър Гочев
Стефанка Стоянова

Иван Григоров
Тодор Тодоров
Александър Арабаджиев
Георги Марков
Маргарита Златарева

при участието на секретар-протоколита Росица Топалова разгледа в закрити заседания на 12 и 19 октомври 1999 г. конституционно дело № 10 /1999 г., докладвано от съдията Неделчо Беров.

Делото е образувано по искане на 50 народни представители от XXXVIII Народно събрание за тълкуване на чл.130, ал.4 от Конституцията на Република България относно това допустимо ли е преизбиране на член на Висш съдебен съвет /ВСС/ за втори последователен мандат в случай, че предходният мандат не е имал продължителност пет години.

Конституционният съд с определение от 9 септември 1999 г. е допуснал искането за разглеждане по същество и е конституирал

като заинтересувани страни по делото Народното събрание, Министерския съвет и Висшия съдебен съвет.

В становището на Народното събрание, изготвено от Комисията по правни въпроси и законодателство срещу корупцията, се поддържа, че значението на мандата на изборните членове на ВСС не може да се свързва само с неговата продължителност. Дори и предсрочно прекратен мандатът е реализиран и за случаите, в които Конституцията съдържа забрана за повторен мандат, в тази забрана се включва и предсрочно прекратеният мандат. Освен това в становището си Народното събрание изтъква, че чл.130, ал.4 от Конституцията не позволява мандатът да продължи повече от 5 години, което ще бъде нарушено, ако едно и също лице бъде преизбрано за член на ВСС веднага след приключване на предсрочно прекратен мандат.

Министерският съвет уведоми Конституционния съд, че се въздържа да изрази становище по делото, тъй като не би желал да създаде впечатление, че се вмесва в работата на ВСС под каквато и да било форма.

Висшият съдебен съвет не представи становище по делото.

Като обсъди съображенията на вносителите на искането, постъпилото становище на заинтересувана по делото страна и като има предвид протоколите от заседанията на Великото народно събрание при приемане на глава шеста от Конституцията на Република България, Конституционният съд прие следното:

В първоначалния проект за Конституция на Република България е предвидена забрана за преизбиране на членове на ВСС. В последствие идеята за еднократност на мандата е изоставена, като е допуснато преизбиране, но не за два последователни мандата.

Промяната е приета без разискване от Великото народно събрание при второто четене на проекта за Конституция.

Конституционната разпоредба, чието тълкуване се иска, урежда мандата само на част от състава на ВСС – на неговите изборни членове. Председателят на Върховния касационен съд, председателят на Върховния административен съд и главният прокурор са членове на ВСС по право. Тяхното участие в съвета е обусловено от длъжността, която заемат. Докато са на тази длъжност те са и членове на ВСС. Поради това е необходима правна уредба само на мандата на изборните членове на съвета, което Конституцията прави с чл.130, ал.4. Държи ли се сметка за изричната уредба на състава на ВСС, дадена от Конституцията, не може да има никакво съмнение, че искането за тълкуване, с което Конституционния съд е сезиран, може да се отнася единствено до тези членове на ВСС, които са изборни. То се отнася само до тях, защото забраната за преизбиране, прогласена от чл.130, ал.4 на Конституцията, може смислено да бъде отнесена единствено до тези членове на ВСС, които получават това качество въз основа на избор. Тази забрана очевидно не може да важи относно тези негови членове, които имат това качество по право. Затова мотивите на решението трябва да се съсредоточат върху тълкуването на ал.4 на чл.130.

Съгласно тази конституционна разпоредба “Мандатът на изборните членове на Висшия съдебен съвет е пет години. Те не могат да бъдат преизбирани веднага след изтичане на този срок”.

Основният тълкувателен извод е, че чл.130, ал.4 урежда изрично само забраната за преизбиране след като е изтекъл петгодишният срок, за който изборните членове на ВСС се избират.

Поставя се въпросът дали забраната се отнася и за случаите, когато мандатът е прекратен преди изтичането му.

Такива случаи, обаче са възможни и на тях трябва да се даде отговор по тълкувателен път. Тези случаи са следните:

Изборен член на ВСС преди изтичане на петгодишния срок, за който е избран, подава оставка или поради заболяване не е в състояние да изпълнява задълженията си. Поради тези факти, той губи качеството си на изборен член на ВСС преждевременно.

Практиката на Конституционния съд по приложение на Конституцията показва, че е възможно със закон да се предвиди избор на нови квоти на съдебната и законодателната власт във ВСС, за да се даде възможност на всички представители на конституционно определените органи на съдебната власт да участват в избора и да бъдат избирани във ВСС – Решение № 1/1999 г. по к.д. № 34/1998 г.

В други случаи привеждането на закона в съответствие с Конституцията създава конституционно основание за избор на изцяло нов ВСС, за да могат да бъдат избрани в него и юристи, противоконституционно лишени от тази възможност - Решение №3/1992 г. по к.д. № 30/1991 г.

И в двата случая с оглед избора на нов ВСС, за да се изпълнят изискванията на Конституцията, се налага прекратяване на съществуващия ВСС.

Правното значение на предсрочно прекратения мандат следва да се прецени с оглед ясно изразената в чл.130, ал.4 от Конституцията забрана за два последователни мандата. Едновременно с това същата конституционна разпоредба посочва, че мандатът на изборните членове на ВСС е пет години. Тълкуването на чл.130, ал.4 от Конституцията трябва да се съобрази с тази воля

на конституционния законодател и не може да ѝ противоречи. Независимо колко време е траел един мандат на избран член на ВСС, същото лице не може да бъде веднага преизбрано.

Като допълнително основание в подкрепа на посоченото тълкуване на чл.130, ал.4 от Конституцията може да се посочи обстоятелството, че след приемане на Конституцията Великото народно събрание приема на 21.08.1991 г. Закон за Висшия съдебен съвет /ЗВСС/. Неговият чл.4 гласи: "Мандатът на избраните членове на Висшия съдебен съвет е пет години. Те не могат да бъдат преизбирани в два последователни мандата", а чл.6 предвижда: "Изборът на нови членове на Висшия съдебен съвет става по реда, по който са били избрани тези, чийто места са били освободени и е до края на техния мандат". Тези две разпоредби дават основание да се изясни каква е била волята на конституционния законодател при приемане на чл.130, ал.4 от Конституцията, а именно забрана за два последователни мандата, като при предсрочно прекратяване новоизбраният член довършва мандата на предишния избран член на ВСС.

След като не е уредило изрично в Конституцията случаите, когато избран член на ВСС изгубва качеството си на такъв преди изтичане на петгодишния срок по чл.130, ал.4, Великото народно събрание е изразило становището си по тези въпроси в чл.4 и 6 от ЗВСС. Един и същи законодателен орган приема чл.130, ал.4 от Конституцията и чл.4 и 6 от ЗВСС, с което изразява единна, непротиворечива воля при последователна, взаимно допълваща се правна уредба. Това прави възможно ползването на изразеното в посочените две разпоредби от ЗВСС при тълкуването на чл.130, ал.4 от Конституцията.

Както е посочено в Решение № 1/1999 г. по к.д. № 34/1998 г. на Конституционния съд: "... мандатът на съдебната и парламентарната квоти във ВСС не може да започва и изтича в различни моменти. Това е така, защото ВСС е по предназначение един постоянно функциониращ орган. Ако отделните квоти не са с еднаква продължителност на мандата, същият не би могъл да функционира, докато не бъдат избрани новите членове, образуващи квотата, чиито мандат е вече изтекъл." По същите съображения мандатите на всички изборни членове трябва да изтичат едновременно. Ако мандатът на някой се прекрати предсрочно, новоизбраният довършва мандата на предишния член на ВСС и не може да бъде преизбиран веднага в състава на следващ ВСС, защото ще се наруши конституционната забрана да бъде избран член непрекъснато повече от пет години.

По изложените съображения и на основание чл.149, ал.1, т.1 от Конституцията Конституционният съд

Р Е Ш И :

По смисъла на чл.130, ал.4 от Конституцията избран член на Висшия съдебен съвет, независимо от това колко време е участвал в него и на какво основание е прекратено неговото участие, не може да бъде преизбиран веднага в следващ състав на Висшия съдебен съвет.

Председател:

Живко Сталев